

POSTANOWIENIE

Dnia 28 września 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania E. T.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.
o prawo do emerytury,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 28 września 2016 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 19 maja 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. nie obciąża odwołującego kosztami postępowania kasacyjnego,**
- 3. przyznaje od Skarbu Państwa - Kasy Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz radcy prawnego M. C. kwotę 135 (sto trzydzieści pięć) zł, powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej odwołującemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 19 maja 2015 r. oddalono apelację E. T. od wyroku Sądu Okręgowego w S. z dnia 10 lipca 2014 r., mocą którego oddalono jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z dnia 16 kwietnia 2012 r. w przedmiocie prawa do emerytury.

Sąd drugiej instancji zaaprobował ustalenia dokonane przed Sądem Okręgowym. Zamykały się one stwierdzeniem, że ubezpieczony nie legitymuje się wymaganym dwudziestoletnim okresem ubezpieczenia społecznego, gdyż nie można do sumy lat pracy uwzględnić okresów od 1 września 1969 r. do dnia 31 stycznia 1972 r. i od 1 września 1972 r. do dnia 31 maja 1977 r. Oceny tej – zdaniem Sądu – nie zmienia wystawione świadectwo pracy, gdyż nie jest dokumentem urzędowym. Tymczasem w świetle zgromadzonego materiału dowodowego nie ma podstaw do zaliczenia wymienionych wyżej okresów, jako okresów ubezpieczenia społecznego.

Skargę kasacyjną złożył ubezpieczony, zaskarżając wyrok Sądu w całości i zarzucając naruszenie:

1. przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 6 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 27 ust. 1 w zw. z art. 28 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez błędną wykładnię co do okresu składkowego i nieskładkowego i w konsekwencji odmowę przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury, w sytuacji gdy ubezpieczony spełnił wszelkie ustawowe przesłanki do przyznania prawa do emerytury, tj. osiągnął wiek emerytalny 65 lat i posiada co najmniej 20-letni okres składkowy i nieskładkowy;
- art. 22 § 1 k.p. w zw. z art. 97 § 1 k.p. w zw. z art. 116 ust. 5 i art. 128 a pkt 4-6 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez ich błędną wykładnię i w konsekwencji pominięcie świadectwa pracy z dnia 31 maja 1977 r., jako dowodu potwierdzającego okresy ubezpieczenia społecznego od 1 września 1969 r. do 31 stycznia 1972 r. oraz od 1 września 1972 r. do 31 maja 1977 r.;

2. przepisów postępowania, mających istotny wpływ na wynik sprawy tj.:

- art. 227 k.p.c. w zw. z art. 245 k.p.c. w zw. z art. 234 k.p.c. poprzez ich błędną wykładnię i w konsekwencji pominięcie domniemania prawnego dotyczącego dokumentu prywatnego w postaci świadectwa pracy z dnia 31 maja 1977 r. oraz wszelkich adnotacji o zatrudnieniu w dowodzie osobistym E. T. i w następstwie przyjęcie, że ubezpieczony w okresie od 1 września 1969 r. do 31 stycznia 1972 r. oraz od 1 września 1972 r. do 31 maja 1977 r.

nie był zatrudniony w W. w S. na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy.

Mając powyższe na uwadze wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 19 maja 2015 r. i przekazanie sprawy temu Sądowi lub Sądowi równorzędnemu do ponownego rozpoznania z orzeczeniem o kosztach procesu, a w razie uwzględnienia skargi kasacyjnej domagał się obciążenia strony przeciwnej kosztami nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej ubezpieczonemu z urzędu. Natomiast w razie oddalenia skargi kasacyjnej wniósł o przyznanie radcy prawnemu od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej ubezpieczonemu z urzędu według norm przepisanych lub według spisu kosztów.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadnił tym, iż w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, tj. czy Sąd jest związany domniemaniem prawnym, które statuuje art. 245 k.p.c., a dotyczącym dokumentu prywatnego w postaci świadectwa pracy co do złożenia oświadczenia przez pracodawcę o okresie zatrudnienia ubezpieczonego, w sytuacji gdy Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie podważył tego domniemania prawnego przez dowody dotyczące nieprawidłowości podpisu na tym dokumencie (tj. domniemania co do złożenia oświadczenia przez pracodawcę), a jedynie przedstawił inne dokumenty (nieindywidualizowane tak jak świadectwo pracy) dotyczące rzekomego braku zatrudnienia w spornym okresie. Wskazane wyżej zagadnienie prawne implikuje także konieczność wykładni przepisów prawnych budzących uzasadnione wątpliwości w zakresie ich stosowania oraz wywołujących rozbieżności w doktrynie i orzecznictwie, co szczegółowo zostało uargumentowane w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W odpowiedzi na skargę pozwany wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania albo o jej oddalenie. Domagał się również zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie kasacyjne.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nie może być przyjęta do rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie

występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Jednocześnie, zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze z urzędu pod rozwagę jedynie nieważność postępowania (przed Sądem drugiej instancji).

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.).

W związku z tym należy wskazać, że zagadnienie prawne, uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania przez Sąd Najwyższy, musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń, 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu, 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą tak, aby udzielenie odpowiedzi na postawione pytanie ułatwiło sądowi odwoławczemu podjęcie decyzji jurysdykcyjnej co do istoty sprawy, 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście poważne wątpliwości, ze względu na użycie przez ustawodawcę przymiotnika kwalifikującego „istotne”.

Ponadto, nie można uznać, aby w sprawie występowało zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii prawnej prezentowanej przez skarżącego, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, oraz z 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNAPiUS - wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5).

Konglomerat powyższych przesłanek prowadzi do wniosku, że skarżący nie zdołał skonstruować zagadnienia, które nosi znamiona „istotnego zagadnienia prawnego”. Faktycznie rzecz sprowadza się do oceny dowodów, która na obecnym etapie postępowania nie stanowi przedmiotu kontroli (por. wyroki Sądu

Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., V CSK 11/06, LEX nr 230204; z dnia 4 stycznia 2007 r., V CSK 364/06, LEX nr 238975; z dnia 5 września 2008 r., I UK 370/07, LEX nr 785533; z dnia 23 listopada 2005 r., III CSK 13/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 76; z dnia 19 października 2010 r., II PK 96/10, LEX nr 687025; z dnia 24 listopada 2010 r., I UK 128/10, LEX nr 707405 oraz z dnia 24 listopada 2010 r., I PK 107/10, LEX nr 737366). Oznacza to, że spór o ocenę poszczególnych dowodów i ustalenie stanu faktycznego nie może być przenoszony do postępowania przed Sądem Najwyższym, który jest związany - zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. - ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Autor skargi, pod pozorem istotnego zagadnienia prawnego, zmierza w sposób oczywisty do zanegowania ustalonych w sprawie faktów. Wynika to wyraźnie z tego fragmentu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, w którym ocenia uchybienia w zakresie przeprowadzonych w sprawie dowodów. Posługiwanie się w tej części skargi zwrotami ocennymi (nieindywidualizowane, rzekome) ujawnia rzeczywisty zamiar skarżącego, który nie koncentruje się wokół kwestii prawnych.

Z dalszych wywodów skargi wynika, że Sąd dopuścił dowód z zeznań świadków, wnioskodawcy oraz zapoznał się z bogatą dokumentacją dotyczącą przebiegu ubezpieczenia. Sam fakt, że Sąd nie podzielił poglądu skarżącego o konieczności oparcia judykatu o świadectwo pracy nie uzasadnia występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. Zagadnienie związane z pozycją dowodu z dokumentu (świadectwa pracy) jest dostatecznie wyjaśnione w orzecznictwie Sądu Najwyższego. O ile świadectwo stwarza pewne domniemanie, lecz jako dokument prywatny w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych pozwala przeprowadzić postępowanie ponad wskazane w nim okoliczności, niezależnie od zaniechania podważania autentyczności podpisu wystawcy dokumentu. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem treść świadectwa pracy oraz świadectwa pracy w szczególnych warunkach może podlegać weryfikacji. Dokonana przez pracodawcę ocena charakteru zatrudnienia pracownika nie jest dla sądu wiążąca, dokument ten podlega co do swojej wiarygodności i mocy dowodowej takiej samej ocenie, jak każdy inny dowód. Świadectwo pracy jako dowód z dokumentu prywatnego nie ma

natomiast silniejszej mocy dowodowej niż dowód z zeznań świadków lub z przesłuchania stron (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 października 2011 r., II UK 43/11 LEX nr 1108484; z dnia 9 kwietnia 2009 r., I UK 316/08, LEX nr 707858; z dnia 6 stycznia 2009 r., II UK 117/08, OSNP 2010 nr 13-14, poz. 167; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2005 r., II UK 15/05, LEX nr 603168). Obowiązkiem Sądu w związku z rozpoznawaną sprawą jest wybór określonych dowodów i ich ocena w świetle dyrektyw z art. 233 § 1 k.p.c. Taki też przebieg miało postępowanie w analizowanym wypadku. Z tego względu nie występuje w nim istotne zagadnienie prawne, które usiłuje rekonstruować skarżący, przyjmując za punkt wyjścia konieczność przyznania mocy prawnej innym dowodom, niż uczynił to Sąd drugiej instancji.

Dodać też trzeba, że w postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokości mogą być udowadniane wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w Kodeksie postępowania cywilnego. Ograniczenia dowodowe zawarte w § 22 rozporządzenia z 11 października 2011 r. Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie postępowania w sprawach o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń dotyczą wyłącznie postępowania przed wymienionymi w nim organami (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 1996 r. w sprawie II URN 3/95, OSNAPiUS 1996 nr 16 poz. 239).

Stąd skarżący nie zdołał przekonać o konieczności wykładni przepisów prawnych budzących uzasadnione wątpliwości w zakresie ich stosowania. Nie jest uprawnione pytanie, czy na podstawie art. 245 k.p.c. powinno dojść do przyznania mocy określonemu dowodowi, a tym samym przyznania świadczenia z ubezpieczenia społecznego. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie chodzi o zewnętrzną stronę zatrudnienia, lecz o konkretne fakty, tj. czy pracownik podlegał ubezpieczeniu społecznemu. Ocena tej przesłanki wymaga uwzględniania wszelkich zgromadzonych dowodów, a nie tylko tego, który eksponuje odwołujący. W tym układzie art. 245 k.p.c. nigdy nie stanowi jednej (samodzielnej) podstawy prawnej rozstrzygnięcia, co też niweczy zamiar uznania problemu za istotne zagadnienie prawne.

Z tych względów orzeczono w myśl art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono w myśl art. 102 k.p.c. oraz art. 22³ ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (jednolity tekst: Dz.U z 2016 r., poz. 233) w związku z § 12 ust. 4 pkt 2 w związku z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490 z późn zm.).